

EDUSKUNNAN VASTAUS 75/2014 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain, Energiavirastosta annetun lain 1 ja 4 §:n sekä Finanssivalvonnasta annetun lain 71 §:n muuttamisesta

Asia

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksensä laeiksi sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain, Energiavirastosta annetun lain 1 ja 4 §:n sekä Finanssivalvonnasta annetun lain 71 §:n muuttamisesta (HE 50/2014 vp).

Valiokuntakäsittely

Talousvaliokunta on antanut asiasta mietinnön (TaVM 7/2014 vp).

Päätös

Eduskunta on hyväksynyt seuraavan lausuman:

Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto ryhtyy valmistelemaan tarvittavia lainsäädännön muutoksia, jotta energiamarkkinoiden manipulaatiota koskevat rangaistussäännökset saadaan vastaamaan finanssimarkkinoiden vastaavia säännöksiä.

Eduskunta on hyväksynyt seuraavat lait:

Laki

sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain (590/2013) 2 §:n johdanto-kappale ja 7 kohta, 16 §:n 3 ja 4 momentti sekä 18, 30, 34 ja 36 § sekä
lisätään 2 §:ään uusi 8 kohta, 16 §:ään uusi 5 ja 6 momentti sekä lakiin uusi 20 a—20 e, 30 a, 31 a—31 c ja 34 a § seuraavasti:

2 §

Sovellettamisala

Tätä lakia sovelletaan niiden valvonta- ja seuranta tehtävien hoitamiseen, jotka säädetään Energiaviraston tehtäviksi:

7) maakaasun sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 2003/55/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/73/EY, jäljempänä *maakaasumarkkinadirektiivi*, nojalla annetuissa, suuntaviivoja koskevilla komission asetuksissa ja päätöksissä;

8) energian tukkumarkkinoiden eheydestä ja tarkasteltavuudesta annetun Euroopan parla-

mentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 1227/2011, jäljempänä *REMIT-asetus*, sekä sen nojalla annetuissa delegoiduissa säädöksissä ja täytäntöönpanosäädöksissä.

4 luku

Seuraamukset

16 §

Seuraamusmaksu

Seuraamusmaksu voidaan määrätä myös sille, joka tahallaan tai huolimattomuudesta rikkoo tai jättää noudattamatta *REMIT*-asetuksen:

1) 3 artiklassa säädettyä kieltoa käydä sisäpiirikauppaa;

2) 4 artiklassa säädettyä sisäpiirintiedon julkaisuvelvoitetta; tai

3) 5 artiklassa säädettyä kieltoa manipuloida tai yrittää manipuloida markkinoita.

Seuraamusmaksu voidaan määrätä myös sellaiselle elinkeinonharjoittajalle, jolle elinkeinotoiminta, jossa rikkomus tai laiminlyönti on tapahtunut, on siirtynyt yrityskaupan tai muun yritysjärjestelyn seurauksena.

Seuraamusmaksua ei voida määrätä sille, jota epäillään samasta teosta esitutkinnassa, syyteharkinnassa tai tuomioistuimessa vireillä olevassa rikosasiassa. Maksua ei voida määrätä myöskään sille, jolle on samasta teosta annettu lainvoimainen tuomio.

Maksua ei voida määrätä myöskään sille, johon kohdistuvaan samaa tekoa koskevaan esitykseen kilpailulaissa (948/2011) tarkoitetun seuraamusmaksun määräämisestä on annettu ratkaisu.

18 §

Seuraamusmaksun suuruus

Seuraamusmaksun suuruuden määrittämisen tulee perustua kokonaisarviointiin, jossa on otettava huomioon rikkomuksen tai laiminlyönnin laatu ja laajuus, moitittavuuden aste sekä kesto-

aika. Seuraamusmaksu saa olla enintään 10 prosenttia oikeushenkilön liikevaihdosta viimeiseltä vuodelta, johon rikkomus tai laiminlyönti on ulottunut, ja luonnollisen henkilön osalta enintään 10 prosenttia hänen viimeksi toimitetun tuloverotuksen mukaisista tuloistaan, kuitenkin enintään 100 000 euroa.

Jos seuraamusmaksu määrätään oikeushenkilölle, joka on sähkö- tai maakaasualan yritys, liikevaihdon laskentaperusteena käytetään oikeushenkilön niiden sähkö- ja maakaasualan liiketoimintojen liikevaihtoja, joihin rikkomuksella tai laiminlyönnillä on ollut vaikutusta tai joihin sillä on pyritty vaikuttamaan. Jos rikkomukseen tai laiminlyöntiin syyllistynyt oikeushenkilö toimii osana vertikaalisesti integroitunutta yritystä, käytetään liikevaihdon laskentaperusteena vertikaalisesti integroituneen yrityksen niiden sähkö- ja maakaasualan liiketoimintojen liikevaihtoja, joihin rikkomuksella tai laiminlyönnillä on ollut vaikutusta tai joihin sillä on pyritty vaikuttamaan.

20 a §

Rikemaksu

Energiavirasto voi määrätä rikemaksun elinkeinonharjoittajalle tai tämän puolesta toimivalle henkilölle, joka tahallaan tai huolimattomuudesta rikkoo tai laiminlyö velvollisuuden:

1) toimittaa *REMIT*-asetuksen 8 artiklan nojalla annetussa täytäntöönpanosäädöksessä säädettyjä tietoja energian tukkumarkkinoilla suoritetuista liiketoimista tai kauppaa koskevista toimeksiannoista;

2) rekisteröityä *REMIT*-asetuksen 9 artiklan mukaisesti; tai

3) ilmoittaa *REMIT*-asetuksen 15 artiklan mukaisesti epäilyistä sisäpiirintiedon väärinkäytöstä tai markkinoiden manipuloinnista energian tukkumarkkinoilla.

Rikemaksun suuruus perustuu kokonaisarviointiin. Rikemaksun suuruutta arvioitaessa on otettava huomioon menettelyn laatu, laajuus ja kesto-aika. Oikeushenkilölle määrättävä rikemaksu on vähintään 5 000 euroa ja enintään 100 000 euroa. Luonnolliselle henkilölle mää-

rättävä rikemaksu on vähintään 500 euroa ja enintään 10 000 euroa.

Rikemaksu määrätään maksettavaksi valtiolle.

Rikemaksua ei voida määrätä sille, jota epäillään samasta teosta esitutkinnassa, syyteharkinnassa tai tuomioistuimessa vireillä olevassa rikosasiassa. Rikemaksua ei voida määrätä myöskään sille, jolle on samasta teosta annettu lainvoimainen tuomio.

20 b §

Julkinen varoitus

Energiavirasto voi antaa ammattimaisesti tukutason energiatuotteilla liiketoimia järjestävälle henkilölle julkisen varoituksen, jos tämä tahallaan tai huolimattomuudesta rikkoo tai laiminlyö REMIT-asetuksen 15 artiklan mukaisen velvollisuuden perustaa ja ylläpitää rikkomusten havaitsemiseksi vaadittavia tehokkaita järjestelyjä.

20 c §

Hallinnollisen seuraamuksen määräämättä jättäminen

Energiavirasto voi jättää seuraamusmaksun määräämisen esittämättä, rikemaksun määräämättä tai julkisen varoituksen antamatta, jos:

1) 16, 20 a tai 20 b §:ssä tarkoitettu on omaaloitteisesti ryhtynyt riittäviin toimenpiteisiin rikkomuksen tai laiminlyönnin korjaamiseksi välittömästi sen havaittuaan ja ilmoittanut rikkomuksesta tai laiminlyönnistä viivytyksettä Energiavirastolle eikä rikkomus tai laiminlyönti ole vakava tai toistuva;

2) rikkomusta tai laiminlyöntiä on pidettävä vähäisenä; tai

3) seuraamusmaksun tai rikemaksun määräämistä taikka julkisen varoituksen antamista on muutoin pidettävä ilmeisen kohtuuttomana.

20 d §

Julkisen varoituksen määrääminen seuraamusmaksun sijaan

Energiavirasto voi 16 §:n 3 momentissa tarkoitetun seuraamusmaksun esittämisen sijaan antaa julkisen varoituksen, jos:

1) rikkomukseen tai laiminlyöntiin syyllistynyt on omaaloitteisesti ryhtynyt riittäviin toimenpiteisiin rikkomuksen tai laiminlyönnin korjaamiseksi välittömästi sen havaittuaan ja ilmoittanut rikkomuksesta tai laiminlyönnistä viivytyksettä Energiavirastolle eikä rikkomus tai laiminlyönti ole vakava tai toistuva; tai

2) rikkomusta tai laiminlyöntiä on pidettävä vähäisenä.

20 e §

Rikemaksun ja julkisen varoituksen vanhentuminen

Rikemaksua tai julkista varoitusta ei saa määrätä, ellei rikkomuksesta tai laiminlyönnistä epäilty ole saanut tietoa häntä koskevan tutkinnan aloittamisesta viiden vuoden kuluessa siitä päivästä, jona rikkomus tai laiminlyönti tapahtui, tai jatkettun laiminlyönnin taikka rikkomuksen osalta viiden vuoden kuluessa siitä päivästä, jona rikkomus tai laiminlyönti päättyi. Energiaviraston toimenpiteet rikkomuksen tai laiminlyönnin tutkimiseksi aloittavat vanhentumisaajan kulumisen alusta.

Rikemaksua tai julkista varoitusta ei saa määrätä, jos päätöstä sen määräämisestä ei ole tehty kymmenen vuoden kuluessa siitä päivästä, jona rikkomus tai laiminlyönti tapahtui, tai jatkettun rikkomuksen taikka laiminlyönnin osalta kymmenen vuoden kuluessa siitä päivästä, jona rikkomus tai laiminlyönti päättyi.

30 §

Energiaviraston tiedonsaanti- ja tarkastusoikeus

Valvottavaa toimintaa harjoittavan elinkeinonharjoittajan ja REMIT-asetuksen 13 artiklan

2 kohdan b alakohdassa tarkoitetun henkilön tai päämiehen on annettava Energiavirastolle tässä laissa tarkoitettujen valvontatehtävien hoitamiseksi tarpeelliset tiedot ja asiakirjat. Tämän lisäksi Energiavirastolle on annettava muiden tässä laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi tai kansainvälisten sopimusvelvoitteiden täyttämiseksi tarpeellisia tilasto- ja muita tietoja.

Energiaviraston asianomaisella virkamiehellä on oikeus tässä laissa tarkoitetun valvontatehtävän toteuttamiseksi sekä Energiaviraston antaman vahvistus- tai velvoitepäätöksen ja yhteistyövirastoasetuksessa tarkoitetun energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyöviraston antaman päätöksen, joka perustuu yhteistyövirastoasetuksen 8 artiklaan, noudattamisen valvomiseksi toimittaa tarkastus valvottavaa toimintaa harjoittavan elinkeinonharjoittajan hallinnassa olevissa tiloissa. Tarkastusta ei kuitenkaan saa suorittaa pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyssä tilassa. Tarkastusta toimittavalle virkamiehelle ja Energiaviraston valtuuttamalle muulle henkilölle on järjestettävä pääsy elinkeinonharjoittajan hallinnassa oleviin tiloihin sekä niihin sähkö- tai maakaasulaitteisiin ja -laitteistoihin, joilla voi olla merkitystä tässä laissa tarkoitettujen valvontatehtävien hoitamisessa. Tarkastusta toimittavalla virkamiehellä on oikeus tutkia elinkeinonharjoittajan asiakirjat ja data, joilla voi olla merkitystä tässä laissa tarkoitettujen valvontatehtävien hoitamisessa, ja ottaa niistä jäljennöksiä maksutta. Energiavirasto voi tarkastuksessa käyttää apunaan muita valtuuttamia henkilöitä. Tarkastuksessa on noudatettava, mitä hallintolain (434/2003) 39 §:ssä säädetään.

Energiavirastolla on oikeus tässä laissa tarkoitetun valvontatehtävän hoitamiseksi kutsua kuultavaksi elinkeinonharjoittajan edustaja tai muu 1 momentissa tarkoitettu henkilö tai päämies, jos se on välttämätöntä tutkinnan kohteeseen liittyvien tietojen keräämistä varten. Kuulemiseen sovelletaan, mitä hallintolaissa säädetään asian suullisesta käsittelystä. Kutsun noudattamatta jättämisen perusteella ei voida asettaa tämän lain 31 §:ssä tarkoitettua uhkasakkoa.

30 a §

Oikeudenkäyntiasiamiehiä ja oikeudenkäyntiavustajia sekä asianajajia koskeva poikkeus Energiaviraston tiedonsaanti- ja tarkastusoikeudesta

Poiketen siitä, mitä edellä 30 §:ssä säädetään, Energiavirastolla ei ole oikeutta saada asianajajista annetussa laissa (496/1958) tarkoitettulta asianajajalta tai hänen apulaiseltaan asianajajan asiakasta koskevia tietoja, asiakirjoja tai tallenteita eikä tarkastaa niitä eikä muultakaan henkilöltä oikeudenkäyntiasiamies- tai oikeudenkäyntiavustajatehtävien hoitamisen yhteydessä saatuja tietoja, asiakirjoja tai tallenteita eikä tarkastaa niitä. Oikeudenkäyntiasiamies- ja oikeudenkäyntiavustajatehtäviksi luetaan varsinaisten oikeudenkäyntiin liittyvien tehtävien lisäksi oikeudellinen neuvonta, joka koskee asiakkaan oikeudellista asemaa.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, Energiavirastolla on oikeus saada asianajajalta tai hänen apulaiseltaan asianajajan asiakasta koskevia 30 §:ssä tarkoitettuja tietoja, asiakirjoja ja tallenteita, jotka ovat tarpeen REMIT-asetukseen liittyvän valvontatehtävän hoitamiseksi, ja ottaa niistä jäljennöksiä. Energiavirastolla on lisäksi oikeus saada tässä pykälässä tarkoitettulta henkilöltä tarkastettavakseen asiakirjat ja tallenteet, jotka sisältävät tässä momentissa tarkoitettuja tietoja.

31 a §

Valvontatietojen ilmaisukielto

Energiavirasto voi kieltää sitä, joka on läsnä Energiaviraston toimeenpanemassa tarkastuksessa tai jolta Energiavirasto on pyytänyt tietoja tai selvityksiä tässä laissa tarkoitetun valvontatehtävän hoitamiseksi, antamasta tarkastuksesta tai pyytämistään tiedoista ja selvityksistä tietoa sille, johon tutkinta kohdistuu, tai muulle henkilölle. Ilmaisukielto voidaan antaa asianosaisen edustajalle ja avustajalle silloinkin, kun hän ei ole ollut läsnä tutkinnassa. Kielto on annettava

kirjallisena, ja se voidaan antaa enintään kolmeksi kuukaudeksi kerrallaan.

Ilmaisukiellon edellytyksenä on, että 1 momentissa tarkoitettujen seikkojen ilmitulo tutkinnan aikana voi vaikeuttaa tutkittavana olevan teon selvittämistä taikka aiheuttaa asianosaiselle tai muulle henkilölle vahinkoa tai haittaa. Kielto voidaan määrätä olemaan voimassa tutkinnan päättymisen jälkeenkin, kunnes asia on ollut esillä tuomioistuimen istunnossa, jos 1 momentissa tarkoitettujen seikkojen ilmitulo voi vaikeuttaa muun vielä tutkittavana olevan teon selvittämistä.

Ilmaisukiello on viipymättä kumottava ennen määräajan päättymistä, jos kiellon määräämisen edellytystä ei enää ole. Kiellon saajalle on ilmoitettava kiellon kumoamisesta.

Rangaistus 1 momentissa säädetyn salassapitovelvollisuuden rikkomisesta tuomitaan rikoslain (39/1889) 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaan, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

31 b §

Tietojen luovuttaminen syyttäjälle liiketoimintakieltoa varten

Energiavirastolla on oikeus ilmoittaa elinkeinonharjoittajan laissa säädettyjen velvollisuuksien olennaisista laiminlyönneistä syyttäjälle liiketoimintakiellosta annetun lain (1059/1985) mukaisen liiketoimintakiellon määräämistä varten.

31 c §

Turvaamistoimen hakeminen

Energiavirastolla on oikeus hakea käräjäoikeudelta seuraamus- tai rikemaksun maksamisen turvaamiseksi omaisuutta asetettavaksi takavarikkoon, josta säädetään oikeudenkäymiskaaressen 7 luvussa. Energiavirastoa ei kuitenkaan määrätä asettamaan ulosottokaaren (705/2007) 8 luvun 2 §:ssä tarkoitettua vakuutta.

34 §

Seuraamusmaksun ja rikemaksun täytäntöönpano

Tässä laissa tarkoitettu seuraamusmaksu ja rikemaksu korkoineen ovat suoraan ulosottokelpoisia. Niiden perimisestä säädetään verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007). Seuraamusmaksu ja rikemaksu saadaan kuitenkin panna täytäntöön vain lainvoimaisen tuomion tai päätöksen perusteella. Maksun täytäntöönpanosta huolehtii Oikeusrekisterikeskus. Täytäntöönpanosta voidaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Markkinaoikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden on ilmoitettava Oikeusrekisterikeskukselle päätöksestään määrätä seuraamusmaksu. Energiaviraston on ilmoitettava Oikeusrekisterikeskukselle päätöksestään määrätä rikemaksu. Markkinaoikeuden on ilmoitettava lisäksi päätöksestään, jolla se on muuttanut Energiaviraston määräämää rikemaksua taikka poistanut sen. Korkeimman hallinto-oikeuden on ilmoitettava lisäksi päätöksestään, jolla se on muuttanut markkinaoikeuden määräämää seuraamus- tai rikemaksua taikka poistanut sen.

34 a §

Rikemaksun, julkisen varoituksen ja seuraamusmaksun julkistaminen

Energiaviraston on julkistettava määräämänsä rikemaksu ja antamansa julkinen varoitus sekä markkinaoikeuden määräämä seuraamusmaksu. Seuraamuksen julkistamisesta on käytävä ilmi, onko seuraamuksen määräämistä koskeva päätös lainvoimainen. Jos muutoksenhakutuomioistuin kumoo päätöksen, Energiaviraston on julkistettava tieto muutoksenhakutuomioistuimen päätöksestä vastaavalla tavalla kuin seuraamuksen määrääminen on julkistettu.

Energiavirasto ei saa julkistaa määräämänsä rikemaksua tai markkinaoikeuden määräämää seuraamusmaksua, jos julkistaminen saattaisi vakavasti vaarantaa energian tukkumarkkinoi-

den vakauden tai saattaisi aiheuttaa kohtuutonta vahinkoa seuraamuksen kohteelle.

36 §

Muutoksenhaku Energiaviraston päätökseen

Energiaviraston 3 ja 4 luvun nojalla tekemään päätökseen sekä kansallisena sääntelyviranomaisena 2 §:ssä mainitun Euroopan unionin lainsäädännön nojalla tekemään päätökseen saa hakea muutosta valittamalla markkinaoikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Asian käsittelystä markkinaoikeudes-

sa säädetään oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetussa laissa.

Energiaviraston muuhun kuin 1 momentissa tarkoitettuun tämän lain nojalla tekemään päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Energiaviraston päätökseen toimittaa tarkastus tai antaa virka-apua ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____.

Laki

Energiavirastosta annetun lain 1 ja 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan Energiavirastosta annetun lain (870/2013) 1 §:n 3 momentin 5 kohta sekä

lisätään 1 §:n 3 momenttiin uusi 6 kohta ja 4 §:n 2 kohtaan uusi h alakohta seuraavasti:

1 §

Tehtävät

Energiavirasto hoitaa kansalliselle sääntelyviranomaiselle kuuluvat tehtävät, joista säädetään:

5) maakaasun sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 2003/55/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/73/EY, jäljempänä *maakaasumarkkinadirektiivi*, nojalla annetuissa, suuntaviivoja koskevissa komission asetuksissa tai päätöksissä;

6) energian tukkumarkkinoiden eheydestä ja tarkasteltavuudesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o

1227/2011, jäljempänä *REMIT-asetus*, sekä sen nojalla annetuissa delegoiduissa säädöksissä ja täytäntöönpanosäädöksissä.

4 §

Ylijohtajan tehtävät

Ylijohtajan tehtävänä on:

2) ratkaista asiat, jotka on säädetty Energiaviraston ratkaistaviksi:

h) REMIT-asetuksessa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä;

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta
20 _____ .

Laki

Finanssivalvonnasta annetun lain 71 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Finanssivalvonnasta annetun lain (878/2008) 71 §:n 1 momentin 11 a ja 11 b kohta, sellaisina kuin ne ovat, 71 §:n 1 momentin 11 a kohta laissa 254/2013 ja 11 b kohta laissa 593/2013, sekä

lisätään 71 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 194/2011, 752/2012, 254/2013, 593/2013 ja / uusi 11 c kohta seuraavasti:

71 §

Oikeus ja velvollisuus luovuttaa tietoja

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään, Finanssivalvonnalla on oikeus luovuttaa salassapitosäännösten estämättä tietoja:

11 a) Energiavirastolle huutokauppa-asetuksessa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi sekä päästöoikeuksien johdannaismarkkinoiden, sähkömarkkinoiden tai maakaasumarkkinoiden valvomiseksi;

11 b) Kilpailu- ja kuluttajavirastolle sen kilpailuasioihin liittyvien valvontatehtävien hoitamiseksi sähkön ja maakaasun toimitus- ja johdannaisopimukseen liittyvistä liiketoimista, joita koskevat tiedot sähkön tai maakaasun toimittajan on säilytettävä;

11 c) energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyövirastolle sekä toisen ETA-valtion viranomaiselle, jonka tehtäviin kuuluu sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonta;

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta
20 _____ .

Helsingissä 17 päivänä kesäkuuta 2014